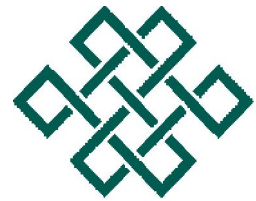

EUROPOS SĄJUNGA
Europos fondas trečiųjų
šalių piliečių integracijai

Viešoji įstaiga Nacionalinė regionų plėtros agentūra

TREČIŲJŲ ŠALIŲ PILIEČIŲ INTEGRACIJA LIETUVOJE

Kalbėdami apie imigraciją Lietuvoje dažnai susiduriame su neigiama visuomenės nuomone. Kodėl anglai, amerikiečiai ir kitų tautų atstovai į imigraciją žvelgia paprasčiau. Kuo mes skiriamės nuo didžiųjų valstybių gyventojų. Ir kas gali priversti visuomenę galvoti kitaip? Pristatau Jums Eglės Markevičienės straipsnį „Gelbėjimo ratas migrantų rankose“. Kadangi straipsnio apimtis yra didelė, jis bus publikuojamas laikraštyje dalimis iš viso bus 4 dalys.

Gelbėjimo ratas migrantų rankose

I dalis

"Atvirai jums pasakysiu: nekenčiu visų tų musulmonų“, – besišnekučiuojant gatvėje prie namų, netikėtai pareiškia kaimynas Algirdas, vidutinio amžiaus inteligentiškas ponas. Pro mus ką tik pražingsniavo du juodbruviai vaikinai. „Kodėl jų nekenčiate?“ – bandau išsiaiškinti. „Todėl, kad jie teroristai, negi pati nežinote?“ – atkerta kaimynas. „O ar esat buvęs, pavyzdžiui, Turkijoje ar Egipte, bendravęs su musulmonais?“ – teiraujuosi. „Ne, nesu, bet per televizorių matau, ką jie išdarinėja. O kas Londone darosi, man draugai pasakojo – ten vieni juočkia, anglų jau nebeliko, – paaiškina ir reziuumuoja: – Jokiu būdu negalime į Lietuvą jų įsileisti, būtų tikras siaubas – gyventi normaliai negalėsime, lietuviškai nesusikalbėsime.“

Naujausi viešosios nuomonės apklausos, kurią Tarptautinės migracijos organizacijos (TMO) Vilniaus biuro užsakymu atliko „Vilmorus“, duomenimis, beveik 60% šalies piliečių mano, kad imigracija į Lietuvą yra neigiamas reiškinys, 64% įsitikinę, jog darbo migraciją būtina griežtai riboti. Teiginiui, kad darbo migraciją į Lietuvą reikėtų skatinti, pritaria vos 3% apklaustųjų. Baimę įsileisti kitataučius galima pavadinti tautos gynybine reakcija. Tačiau lieka neatsakytas esminis

klausimas: o kas kaimynui Algirdui po dešimties metų uždirbs pensiją ir išlaikys sveikatos apsaugos sistemą valstybėje, iš kurios, remiantis vien oficialiais duomenimis, 1990–2009 m. emigravo 414 tūkst. gyventojų? Netgi patikėjus oficialia statistika, tai maždaug aštuntadalis visos Lietuvos – jauniausi, darbingiausi, aktyviausi, sveikiausi, paklausiausių profesijų žmonės. Kai kurių ekspertų pamąstymais, emigracijos apimtys gali būti dvigubai didesnės nei oficialios. Netekome penktadalio? Ketvirtadalio? Trečdalio Lietuvos?(!)

Rekordinė emigracija

Emigracija iš Lietuvos muša ES rekordus jau šešti metai, nuo pat 2004-ųjų gegužės. Skaiciuojant vadinamąjį migracijos saldo, Lietuva net ekonominio pakilimo metais buvo daugiausiai gyventojų netenkanti valstybė iš visų 27 ES narių, gerokai lenkianti Latviją, Lenkiją ar Bulgariją. Sunkmetis šią liūdną poziciją dar sustiprino.

Šių metų statistiniai duomenys bei sociologinių apklausų rezultatai verčia kalbėti apie dar galingesnę emigracijos srautą, kurią aštraliežuviai jau vadina devintąja banga – ta, kuri po savęs nebepalieka nieko. Ši banga vien šiomet per keturis mėnesius į tolimas šalis nunešė 17 tūkst. žmonių (oficialūs duomenys). Vien balandį išvykimą deklaravo per 11 tūkst. Lietuvos piliečių. Tiesa, dalis jų, gelbėdamiesi nuo valdžios atrasto privalomojo sveikatos draudimo mokesčio, tiesiog įteisino emigranto statusą.

Apklausos duomenimis, beveik 30% žmonių (kone trečdalis visų likusiųjų!) norėtų išvykti, o 13% – planuoja tai padaryti. Tarp jaunimo iki 29 metų skaičiai dar iškalbingesni – daugiau nei 58% norėtų išvažiuoti, o per 31% tai ir planuoja.

„Didesnė emigracija fiksuojama nebent karo, neramumų atvejais, o taikos sąlygomis tokios emigracijos niekur nėra. Lieka didžiulės skylės, kurių nebėra kuo užpildyti. Ir jos linkusios plėstis“,– dramatišką padėtį „Keliui“ konstatuoja Audra Sipavičienė, Tarptautinės migracijos organizacijos Vilniaus biuro vadovė, sociologijos mokslų daktarė.

Anksčiau daug žmonių išvažiuodavo, norėdami trumpam padirbėti ir grįžti namo pas šeimą, o šiandien dauguma išvyksta su šeimomis ir vaikais. Tai rodo ir sumenkęs į Lietuvą siunčiamų pinigų srautas. Išvykus su šeima, paskatų grįžti veikia nelieka“,– nieko gero nežadančią tendenciją „Keliui“ nurodo Dainius Paukštė, Migracijos departamento direktoriaus pavaduotojas.

Specialistai jau nebesitiki, kad praslinkus sunkmečiui, emigrantai masiškai parkeliaus namo. Užklupęs sunkmetis ir tarp užsienio lietuvių plačiai pasklidusi nuomonė, kad šiandien Lietuvoje yra

„labai blogai“, sustabdė tuos, kurie jau rengėsi grįžti. O toliau įsijungia psichologinis mechanizmas: kai žmogus svečioje šalyje praleidžia penkerius metus, įleidžia čia šaknis, tikimybė, kad jis grįš, akivaizdžiai sumažėja. Dar vienu sugrįžimo stabdžiu tampa vaikai, kurie integruojasi kitoje aplinkoje.

Poeto metafora, kad Lietuva išsivaikšto, šiandien jau menkai betinka. Panašu, kad tikslesnį apibūdinimą surado interneto komentatoriai, kurie tiesiai šviesiai sako: Lietuva ne emigruoja, Lietuva evakuojasi.

A. Sipavičienė neabejoja: emigraciją labiausiai peni ekonominio nuosmukio metu išaukęs nedarbas bei menkos socialinės garantijos.

Matyt, daug lėmė ir tai, kad valstybė neištiesė rankos savo piliečiams, kurie ekonominio pakilimo metais įsipareigojo bankams, o sunkmečiu nebeišgali mokėti paskolų, svarsto D. Paukštė. „Valdžia galėjo bent pasistengti, prašyti bankų sušvelninti kreditų grąžinimo sąlygas. Nieko panašaus nebuvo. Manau, įsipareigojimais bankams yra vienas iš pagrindinių dabartinės emigracijos veiksnių“,– sako jis.

„Kodėl lietuviai emigruoja gausiau nei kitos tautos?“– klausiamo pašnekovų.

„Latvių, rumunų ar bulgarų ekonominės sąlygos išties panašios, tačiau lietuvių emigracija žymiai didesnė. Atvirai pasakius, mokliškai paaiškinti negalėčiau“,– pripažįsta A. Sipavičienė. Tačiau pasidalija, kaip pati sako, nemoksliniais pasvarstymais, kodėl lietuviai lyderiauja pagal emigracijos mastą.

„Manyčiau, viena iš svarbesnių paskatų, kurios gali sulaikyti žmogų tėvynėje, yra turtas ir savas verslas. Tačiau Lietuvoje verslo galimybių gerokai mažiau nei daugelyje kitų šalių, smulkaus ar šeimos verslo pas mus beveik nėra, todėl šis veiksnys ir nesuveikia. Gali daryti įtaką ir platesnės lietuvių galimybės užsienyje rasti pagalbą, pasinaudojant ne tik lietuvių, bet ir rusų bei lenkų emigrantų tinklais. Čia mūsų pasirinkimas bene plačiausias, nes, tarkim, latviai galimybės glaustis prie lenkų neturi“,– svarsto ji.

Žmonės iš tėvynės stumia ne tik ekonominės priežastys, bet ir beteisiškumo jausmas, dar vieną galimą lietuviškos emigracijos priežastį mini A. Sipavičienė. Jis išryškėjo anksčiau TMO atliktame tyrime, o mokslininkų buvo pavadintas socialine baudžiava. „Lietuvoje daug žmonių jaučiasi beteisiai – kad juos galima stumdyti dėl kiekvieno dokumento ar mokesčio, kad galima su jais nesiskaityti, kad reikalus įmanoma susitvarkyti tik per pažįstamus. Didmiesčiuose žmonės tai jaučia mažiau, bet provincijoje – labai ryškiai“,– sako A. Sipavičienė ir priduria, jog jai neteko girdėti, kad kurioje kitoje šalyje būtų įvardyta tokia neįprasta emigracijos priežastis.

Įvykusio projekto renginio apžvalga

Susitikimas su Graikijos ekspertu Nikolaos Arvanitidis

2010 m. birželio 18 d. Šiaulių prekybos pramonės ir amatų rūmuose įvyko pirmasis socialinių partnerių susitikimas su užsienio šalies ekspertu, Graikijos tarptautinių projektų vadybininku Nikolaos Arvanitidis iš organizacijos „Euroidea“. Dar planuojami keturi tokie susitikimai tik su kitų šalių atstovais. Šiauliečiams buvo pristatyta Graikijos imigracijos problematika. Ekspertas pasidalino Graikijos patirtimi imigrantų integravimo srityje. Šios šalies patirtis mums vertinga, nes ji yra palyginti nauja ir aktuali.

Dar visai neseniai graikai neturėjo jokių rūpesčių dėl imigrantų, bet pasikeitus politinei situacijai (žlugus tarybiniam režimui) kaimyninėje Albanijoje 1990 m., į Graikiją plūstelėjo imigrantai iš trečiųjų šalių. Graikai nebuvo pasiruošę tokiam antplūdžiui, skubos tvarka buvo sukurti ir priimti įstatymai. Dėl skubos padaryta ir klaidų: nėra vieno langelio principo, ES šalių imigrantams lengviau integruotis nei kitų šalių piliečiams, didelis biurokratinis aparatas. Yra ir sektinų pavyzdžių. Graikijoje imigrantai pirmam integravimo etapui gauna „baltas korteles“ jos yra registracijos šalyje įrodymas, reiškia, kad esi legalus imigrantas.

Antrame integracijos etape imigrantai gauna „žalias korteles“, kurios suteikia daugiau teisių ir laisvių, tuo pačių surenkama daugiau informacijos apie imigrantus. Norėdami gauti „žalią kortelę“ imigrantai turi užpildyti daug anketų, taip suteikdami daugiau informacijos apie save valdžiai. Informacijos rinkimas yra pirmas žingsnis imigracijos problemos sprendimo link. Tik žinodami kiek ir kokių imigrantų yra galima protingai išspręsti su tuo susijusias problemas. Tai Graikija sprendžia kortelių sistemos pagalba.

Imigrantai Graikijoje yra mokomi kalbos, ruošiami egzaminavimo sistema. Graikijoje yra mokyklos skirtos vien tik imigrantų vaikams, dėl jų efektyvumo kyla daug ginčų, tikimasi, kad laikas parodys kaip yra geriau, mokyti vaikus kartu su graikais ar atskirai. Imigrantai studentai studijuoja lygiomis sąlygomis su vietiniais studentais. Imigrantų integracijos sistema nėra tobula, ji koreguojama iki šiandien.

Graikija – ribinė Europos Sąjungos (toliau ES) valstybė, dėl to į ją kaip tranzitinę šalį plūsta imigrantai iš trečiųjų Europos, Azijos, Afrikos šalių. Sienos apsaugai graikai deda visas įmanomas pastangas, tačiau imigrantų srautai per dideli ir intensyvūs, kad viena Graikija susitvarkytų. Jiems padėti, yra siunčiami specialistai iš ES, nes ši problema aktuali ne tik Graikijai, bet ir visai ES.

Imigranto išsiuntimas namo šaliai kainuoja apie 4000 eurų, graikai mano, kad finansiškai yra naudingiau, tuos pinigus investuoti į imigranto integraciją ir po to gauti iš jo mokesčius. Dėl to ši šalis yra „draugiška“ imigrantams. Pačių graikų šalyje yra apie 11 mln ir tiek pat išsibarstę po kitas pasaulio šalis, todėl Graikija stengiasi pritraukti gyventojų į savo šalį. Ypač palankiai priimami ES šalių gyventojai. Graikijoje yra didelis palyginti imigrantų skaičius apie 12 % visos populiacijos.

Graikija yra unikali valstybė tuo, kad joje vyrauja vienos tautybės imigrantų grupė – albanai, jie sudaro apie 60 % visų imigrantų dar yra bulgarai – 4,7 %, gruzinai – 2,9 %, rumunai – 2,9 %, pakistaniečiai – 1,5 %, indai – 1 %.

Gal būt Lietuvos niekada neištiks Graikijos likimas, tačiau pasimokyti yra ko. Reikia būti pasirengusiems priimti imigrantus, reikia sutvarkyti teisinę bazę, kad atėjus laikui (o jis tikrai ateis) neturėtume žmonių likimus laužančių pasėkmių.

Akimirkos iš susitikimo

Susitikimo dalyviai ir svečias iš Graikijos Nikolaos Arvanitidis (centre)

Nikolaos Arvanitidis ir Projekto vadovė Aurelija Leišienė teikia pažymėjimus susitikimo dalyviams

Mūsų kontaktai:

<p>Vilniuje J. Tumo – Vaižganto g. 9/1-63a, LT-01108 Vilnius Įm. k. 225008220 <u>Direktorė Aida Adeikienė</u> Tel. +370 41 55 20 61; +370 41 55 20 61 El. paštas aida@nrda.lt, info@nrda.lt</p>	<p>Šiauliuose VŠĮ Nacionalinė regionų plėtros agentūra Šiaulių filialas Vilniaus g. 88, LT-76285 Šiauliai <u>Šiaulių filialo direktorė Erika Vitkevičienė</u> Tel. +370 41 55 20 61; +370 41 55 20 61 El. paštas: erika@nrda.lt, info@nrda.lt</p>
---	--

Projekto partneris:

LIETUVOS PREKYBOS,
PRAMONĖS IR AMATŲ RŪMŲ
ASOCIACIJA

